

Autoreferat

1. Imię i nazwisko:

Bartosz Kaluziński

2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe lub artystyczne – z podaniem podmiotu nadającego stopień, roku ich uzyskania oraz tytułu rozprawy doktorskiej.

Studia magisterskie:

Filozofia – specjalność Życie publiczne

Instytut Filozofii UAM (2005-2010)

Praca magisterska pt. „Prawda w ramach gier językowych w ujęciu Ludwiga Wittgensteina”

Wyróżnienie Dziekana Wydziału Nauk Społecznych

Promotor: prof. Tadeusz Buksiński

Recenzent: Prof. Paweł Zeidler

Studia doktoranckie:

Filozofia

Instytut Filozofii UAM (2010-2014)

Praca doktorska pt. „Problem normatywności znaczenia w filozofii analitycznej. Dyskusja wokół tezy Kripkego”

Promotor: prof. T Buksiński

Recenzenci: prof. Maciej Witek, prof. Zbigniew Tworak

Data nadania stopnia doktora filozofii: 3 listopada 2014

3. Informacja o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych lub artystycznych.

a) Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Wydział Nauk Społecznych, Instytut Filozofii

Kierownik Projektu UMO-2015/19/D/HS1/00968 pt. „Próba stworzenia interpretacji tezy o normatywności znaczenia z wykorzystaniem kategorii reguł konstytutywnych”
finansowanego ze środków NCN
październik 2016- październik 2018

b) Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
Wydział Nauk Społecznych, Instytut Filozofii
umowa zlecenie
Rok akademicki 2018/2019 oraz 2019/2020

c) Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
Wydział Filozoficzny
Adiunkt: od 1 września 2021

4. Omówienie osiągnięć, o których mowa w art. 219 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2021 r. poz. 478 z późn. zm.). Omówienie to winno dotyczyć merytorycznego ujęcia przedmiotowych osiągnięć, jak i w sposób precyzyjny określać indywidualny wkład w ich powstanie, w przypadku, gdy dane osiągnięcie jest dziełem współautorskim, z uwzględnieniem możliwości wskazywania dorobku z okresu całej kariery zawodowej.

Cykl powiązanych tematycznie artykułów naukowych pod tytułem „**Developing rule-based approaches to linguistic meaning**”.

Publikacje wchodzące w skład cyklu:

- a) Kaluziński, B. (2023). “Rules, Practices, and Assessment of Linguistic Behaviour”, *Theoria* (Sweden), <https://doi.org/10.1111/theo.12468>
- b) Kaluziński, B. (2023). “How Can the Inferentialist Make Room for the Distinction Between Factual and Linguistic Correctness?”, *Inquiry*,

<https://doi.org/10.1080/0020174X.2023.2190768>

c) Kaluziński, B. (2022). “Inferentialism, Context-Shifting and Background Assumptions”, *Erkenntnis* 87, ss. 2973–2992

<https://doi.org/10.1007/s10670-020-00335-z>

d) Kaluziński, B. (2019.) “Genuinely Constitutive Rules”, *Organon F* 26, pp. 597-611

<https://doi.org/10.31577/orgf.2019.26403>

e) Kaluziński, B. (2019). “Rules and Games”, *Philosophia. Philosophical Quarterly of Israel* 47, pp. 1165-1176

DOI: 10.1007/s11406-018-0050-2

f) Kaluziński, B. (2018). “What Does it Mean that Constitutive Rules are in Force?”, *Argumenta. Journal of the Italian Society for Analytic Philosophy* 7, pp. 111-124,

DOI: 10.14275/2465-2334/20187.kal

g) Kaluziński, B. (2016). “Assessment, Scorekeeping and the Normativity of Meaning: A Reply to Kiesselbach”, *Acta Analytica* 31, pp. 107-115.

DOI: 10.1007/s12136-015-0264-x

Przedmiotem moich badań jest idea języka jako praktyki determinowanej i rządzonej przez reguły. Jest to idea, którą można odnaleźć w pismach „późnego” Wittgensteina. Szczególnie interesuje mnie normatywny inferencjalizm, czyli teoria zapoczątkowana przez Wilfrieda Sellarsa (1953, 1956, 1974, 2007), dzisiaj rozwijana przez Roberta Brandoma (1994, 2007) czy Jaroslava Peregrina (2014), utożsamiająca znaczenie wyrażenia językowego z użyciem tegoż wyrażenia we wnioskowaniach. Normatywny inferencjalizm zakłada, że użyciem wyrażen rządzą pewne reguły określające, jakie wnioskowania są poprawne, a jakie niepoprawne. Różni się on więc od inferencjalizmu czysto naturalistycznego, gdzie przyjmuje się, że znaczenie jest determinowane przez te wnioskowania, które ludzie normalnie czynią. Należy jednak pamiętać, że w ramach normatywnego inferencjalizmu wnioskowania są rozumiane bardzo szeroko, niestandardowo; by użyć terminologii ukutej przez Sellarsa (1974), wnioskowania te obejmują trzy typy „ruchów”: *language-entry transitions*, *intra-linguistic moves*, *language-exit transitions*.

W swojej działalności badawczej staram się rozwijać normatywny inferencjalizm oraz zwiększać atrakcyjność tego stanowiska, poprzez demonstrowanie, w jaki sposób teoria ta może radzić sobie z różnymi problemami oraz zarzutami (np. kwestią kontekstualizmu i

wyznaczenia granicy między semantyką a pragmatyką, czy odpowiednim ujęciem dystynkcji pomiędzy poprawnością faktualną a językową). Normatywny inferencjalizm nie jest z pewnością teorią intuicyjną. Stanowi on natomiast istotną alternatywę dla bardziej tradycyjnych teorii reprezentacyjnych (szerokie omówienie rodziny teorii nazywanych „semantyką ról pojęciowych”, do których można zaliczyć normatywny inferencjalizm, znajduje się w Whiting 2006). Ponadto istnieją pewne kwestie, które sprawiają, że normatywny inferencjalizm jest teorią godną bliższego rozpatrzenia, np.:

- bylibyśmy raczej niechętni, by przypisać znaczenie czemuś, co nie pełni żadnej roli w języku;
- jesteśmy skłonni przypisać danemu wyrażeniu to samo znaczenie w dwóch różnych językach, o ile pełni ono w nich tę samą rolę;
- jesteśmy skłonni uznawać, że pewna osoba *S* zna znaczenie wyrażenia, jeśli potrafi go poprawnie używać;
- każdy znak jest obiektem materialnym i nie ma on znaczenia sam z siebie. Zwykle przyjmuje się, że znaczeniem jest jakiś obiekt „przyklejony” do słowa/zdania (obraz w głowie, sąd). Teorie znaczenia jako użycia (we wnioskowaniach) są prostsze, bo nie wymagają przyjęcia istnienia żadnego takiego obiektu;
- teorie oparte na identyfikacji znaczenia z użyciem pozwalają uniknąć nieintuicyjnej konsekwencji, że np. ilekroć kot wydaje pewien rodzaj syczenia w obecności psa, tylekroć mówi „To jest pies!”. Albowiem w myśl normatywnego inferencjalizmu znać znaczenie jakiegoś wyrażenia, to znać jego rolę inferencyjną, więc każdy wygłaszający stwierdzenie „To jest pies” jest jednocześnie zobowiązany do innych stwierdzeń („To jest żywe stworzenie”, „To jest zwierzę”, „To jest ssak”, „To lubi kiełbasę” etc.). Jest to skuteczne zabezpieczenie przed „mówiącymi” kotami.

Moje badania można podzielić na dwie części: (1) analizuję i dookreślam pojęcie reguł (w szczególności tych konstytutywnych, które „tworzą nowe formy praktyk”), oraz (2) stosuję ustalenia dotyczące natury reguł do rozwijania koncepcji znaczenia językowego jako użycia (rządzonego przez reguły). Poświęcam sporo uwagi badaniom nad naturą reguł konstytutywnych. Jest to spowodowane faktem, że dość często w debatach dotyczących normatywności znaczenia oraz idei języka jako praktyki rządzonej przez reguły stosuje się pojęcie tychże reguł w sposób powierzchowny lub sięga się po wręcz nieadekwatne ich ujęcie

(np. często korzysta się z najprostszego, czysto formalnego ujęcia reguł konstytutywnych, które jest obarczone poważnymi mankamentami).

Do części pierwszej moich badań można zaliczyć artykuły **“What Does it Mean that Constitutive Rules Are in Force?”** (*Argumenta. Journal of the Italian Society for Analytic Philosophy*), **“Rules and Games”** (*Philosophia. Philosophical Quarterly of Israel*), **“Genuinely Constitutive Rules”** (*Organon F*). Do części drugiej można natomiast zaliczyć artykuły **“Assessment, Scorekeeping and the Normativity of Meaning: A Reply to Kiesselbach”** (*Acta Analytica*), **“Rules, Practices, and Assessment of Linguistic Behaviour”** (*Theoria*), **“Inferentialism, Context-Shifting and Background Assumptions”** (*Erkenntnis*), oraz **“How Can the Inferentialist Make Room for the Distinction Between Factual and Linguistic Correctness?”** (*Inquiry*). Przejdę teraz do szczegółowego omówienia przedłożonych do oceny tekstów.

W artykule **“What Does it Mean that Constitutive Rules Are in Force?”** zastanawiam się jakie warunki podmiot uczestniczący w pewnej ukonstytuowanej przez reguły praktyce musi spełniać, aby można było powiedzieć, że jest on częścią tejże praktyki. Aby odpowiedzieć na tak zadane pytanie, analizuję gry, które są uważane za paradygmatyczne przykłady praktyk konstytuowanych i rządzonych przez reguły. Przyglądanie się grom wiedzy mnie do sformułowania trzech następujących warunków, które muszą być spełnione, aby można było uznać pewien podmiot *S* za objęty obowiązaniem tychże reguł: (1) *S* posiada pewną roboczą (niekoniecznie eksplicitną) znajomość reguł konstytutywnych dla praktyki; (2) *S* ma intencję, by przestrzegać przynajmniej „centralnych” reguł danej praktyki; (3) *S* respektuje pozostałe reguły praktyki (tzn. gracz zadaje sobie pytanie, jaką decyzję w sytuacji domniemanego naruszenia reguł powinien podjąć idealny sędzia i przejawia wolę do podporządkowania się takiej decyzji). Jedna rzecz jest tu szczególnie istotna: w normalnych okolicznościach uczestnictwo w praktyce rządzonej regułami takiej jak gra, wymaga pewnego subiektywnego aktu podporządkowania się regułom gry (innymi słowy, nasze działania nie mogą być przez innych oceniane jako ruchy w obrębie pewnej gry, jeśli nie mamy intencji/chęci, by grać w tę grę).

W artykule **“Rules and Games”** powracam do analizy gier jako paradygmatycznych przykładów praktyk konstytuowanych i rządzonych przez reguły. Wskazuję, że należy wyróżniać gry bardziej „elastyczne” i bardziej „sztywne”. By odróżnić gry elastyczne od

sztynnych, należy zadać sobie pytanie jak bardzo permissywne są gry w kwestii naruszania ich reguł. Szachy zaliczam do gier sztywnych, gdyż w bardzo małym stopniu pozwalają one na naruszanie reguł (poruszanie wieży po skosie nie jest niepoprawnym ruchem w obrębie gry, lecz czymś, co do szachów nie przynależy), natomiast takie gry zespołowe jak koszykówka czy piłka nożna zaliczam do gier elastycznych (w obrębie tych gier można wielokrotnie popełniać faule i nie skutkuje to na ogół zakończeniem gry – w dalszym ciągu możemy być traktowani jako pełnoprawny uczestnik gry). Podejmuję także kwestię „centralności” niektórych reguł. Jest dość oczywiste, że spośród reguł konstytuujących pewną praktykę jedne są bardziej istotne od innych (np. reguła mówiąca, że w piłkę nożną gramy przy użyciu wszystkich części ciała z wyłączeniem rąk jest o wiele ważniejsza niż reguła określająca wysokość chorągiewki stojącej w narożniku boiska). Jednak istnieje dość duży problem ze sformułowaniem kryterium odróżniania reguł centralnych od peryferyjnych. W swoim artykule proponuję, by jako centralne reguły traktować te, których naruszanie (z odpowiednią uporczywością) prowadzi do wniosku, że „to już nie jest ta gra” (gdyby np. członkowie drużyny piłkarskiej chwycili piłkę w ręce i zaczęli podawać sobie piłkę, rzucając ją jeden do drugiego). Wskazuję także, że należy odrzucić formalną charakteryzację reguł konstytutywnych jako posiadających postać „ X w kontekście C uchodzi za Y ”. Jest to ujęcie pojawiające się u Searle’a (1969), który jednak szybko je odrzuca jako nieadekwatną charakterystykę reguły konstytutywnej. Argumentuję, że reguły konstytutywne najlepiej pojmować w sposób systemowy: cały zbiór reguł jest konstytutywny dla praktyki, pojedyncze reguły mogą mieć przeróżne formy, także takie, które tradycyjnie są uważane za typowe dla reguł regulatywnych („Rób X !”). Podkreślam, że nie należy mieszać trzech poziomów, które można wyróżnić przy analizie praktyk konstytuowanych przez reguły: głębokich konwencji, reguł konstytutywnych oraz reguł efektywności. Proponuję, więc systemową alternatywę dla formalnego ujęcia reguł konstytutywnych (por. Marmor 2009, Roversi 2014).

W artykule **“Genuinely Constitutive Rules”** zastanawiam się nad tym, co wyróżnia reguły konstytutywne. Standardowo przyjmuje się, że reguły regulatywne regulują (np. reguły etykiety) uprzednio istniejące działania, natomiast reguły konstytutywne (np. reguły gier) tworzą nowe formy praktyk. Zauważam, że nie ma nic w formie reguł konstytutywnych, co pozwoliłoby je odróżnić od reguł regulatywnych; można by wręcz rzec, że wszystkie reguły mają pewien aspekt konstytutywny, nawet reguły etykiety (wszak gdyby nie było tych reguł, nie byłoby takiej praktyki jak etykieta). Jednakże jeśli przyjrzymy się praktykom stereotypowo uznawanym za konstytuowane przez reguły (np. gry albo proces karny) to

dostrzeżemy pewną różnicę z praktykami takimi jak etykieta. Te pierwsze mają na ogół „trzy warstwy”: (1) głębokie konwencje, (2) system reguł konstytutywnych oraz (3) reguły efektywności. Dla przykładu: głęboką konwencją procesu karnego jest wymierzanie sprawiedliwości, system konstytuujących go reguł można znaleźć w kodeksie postępowania karnego, a reguły efektywności to zbiór różnych heurystyk i „sztuczek” proceduralnych, które prawnicy stosują, aby np. opóźnić wydanie orzeczenia. Takie trzy nietrywialne poziomy jest znacznie trudniej wyróżnić w przypadku takich praktyk jak etykieta (reguły tej ostatniej są uważane za sztandarowy przykład reguł regulujących). Artykuł ten jest więc rozwinięciem idei wyrażonych w **“Rules and Games”**.

W pierwszej części badań rozwijam spójną teorię reguł konstytutywnych. Wyniki pierwszej części moich badań są następujące:

- ustalenie kryteriów niezbędnych do zakwalifikowania pewnego podmiotu jako podlegającego regułom konstytutywnym;
- ustalenie, że praktyki konstytuowane przez reguły mają na ogół trzy poziomy;
- porzucenie formalnej charakterystyki reguł konstytutywnych na rzecz podejścia systemowego.

Moje badania uzupełniają braki istniejące dotychczas w literaturze i rozwiązują kluczowe niejasności w naszym rozumieniu reguł konstytutywnych. Ustalenia i obserwacje, których dokonałem w powyższych trzech artykułach, zastosowałem potem do rozwijania koncepcji języka jako praktyki konstytuowanej i rządzonej przez reguły. Przejdę teraz do omówienia artykułów, w których stosuję powyższe ustalenia w praktyce.

W artykule **„Assessment, Scorekeeping and the Normativity of Meaning: A Reply to Kiesselbach”** przyglądam się argumentacji Mathiasa Kiesselbacha (2014) na rzecz tezy o normatywności znaczenia (zob. Glüer, Wikforss and Ganapini 2022). O ile w pewnym bardzo szerokim sensie panuje zgoda, że znaczenie jest normatywne (tj. że istnieją pewne standardy poprawnego użycia wyrażen, np. poprawne jest stosowanie terminu „koń” w odniesieniu do koni), to już wiele kontrowersji wzbudza twierdzenie, że istnienie jakichś standardów poprawności pociąga za sobą zaistnienie stosownych obowiązków po stronie użytkowników języka. O ile sam skłaniam się ku twierdzeniu, że znaczenie jest normatywne w jakimś mocniejszym sensie niż tylko takim, że istnieją pewne standardy poprawności, to propozycję Kiesselbacha uznaję za niesatysfakcjonującą w kilku istotnych szczegółach. Argumentuję, że

propozycja Kiesselbacha, w obecnym kształcie, albo powieli błędy preskrytywizmu, albo staje się trywialna.

W artykule **“Rules, Practices, and Assessment of Linguistic Behaviour”** powracam do kwestii normatywności znaczenia i zmagam się z kilkoma argumentami wysuwanymi przez anty-normatywistów. Zauważam, że w debacie dotyczącej tej kwestii w ostatnich kilku latach dokonał się pewien przełom: normatywizm w odniesieniu do znaczenia przestał być utożsamiany z preskrytywizmem; aktualnie mało kto broni tezy, że znaczenie językowe generuje obowiązki po stronie użytkowników języka. Raczej uważa się, że znaczenie jest normatywne w tym sensie, że użycia wyrażen mogą być oceniane „z zewnątrz” jako poprawne lub niepoprawne i taka ocena może być źródłem sankcji (Hlobil 2015; Kiesselbach 2020; Peregrin 2012, 2014). Anty-normatywiści argumentują, że aby można było takiej oceny użycia dokonać, oceniany podmiot musi najpierw w jakiś sposób wyrazić zgodę na bycie ocenianym: najpierw musimy chcieć grać w koszykówkę, dopiero potem kopanie piłki do kosza może zostać uznane za niepoprawne. Odpieram anty-normatywistyczne zarzuty poprzez zwrócenie uwagi, że należy starannie odróżniać dwie rzeczy, które niestety bywają ze sobą mieszane: (I) kwestię, w jaki sposób reguły zostają powołane do życia? (przez powszechną akceptację w danej wspólnocie albo dlatego, że zostały wydane przez odpowiedni organ), (II) kwestię, czy bycie ocenianym w świetle reguł wymaga zgody na bycie ocenianym? Zauważam, że analogie język-gry oraz język-prawo do rozwikłania tego problemu należy stosować bardzo ostrożnie, gdyż każda analogia ma swoje ograniczenia. Pod pewnymi względami język jest podobny do gier, a pod innymi do prawa. Wprowadzam termin „domyślna normatywność” na oznaczenie takiej sytuacji, w której spełnione są łącznie następujące warunki: (i) istnieje pewna praktyka konstytuowana przez reguły, (ii) nasze działania mogą być prawomocnie oceniane w świetle w/w reguł bez względu na to, czy przejawiamy jakąkolwiek chęć lub intencję do uczestnictwa w praktyce konstytuowanej przez reguły, (iii) istnieje jakiś „wyzwalacz” (*trigger*), np. miejsce lub czas, który określa, w świetle jakiego zbioru reguł będą oceniane nasze działania. Opierając się na ustaleniach z artykułów należących do pierwszej części moich badań, argumentuję na rzecz tezy, że język może być postrzegany jako jedna z praktyk, w których domyślna normatywność występuje.

Artykuł **“Inferentialism, Context-Shifting and Background Assumptions”** jest próbą odparcia pewnych scenariuszy kreślonych przez zwolenników kontekstualizmu w filozofii języka, które mają dowodzić, że wyrażenia zależne od kontekstu są wszechobecne, znaczenie

niemal każdego wyrażenia językowego zmienia się wraz ze zmianą kontekstu, a do określenia znaczenia wyrażen językowych potrzeba uwzględnić niezliczone założenia tła. Pokazuję jak można odrzucić szereg kontekstualistycznych argumentów przy użyciu środków pojęciowych normatywnego inferencjalizmu. Jest to teoria głosząca, że znaczeniem wyrażenia językowego jest jego rola we wnioskowaniach materialnych, która to rola jest determinowana przez społecznie rezonujące reguły dotyczące poprawności tychże wnioskowań. Inferencjalizm znakomicie radzi sobie z przykładami podawanymi przez kontekstualistów dzięki przyjęciu założenia, że znaczenie jest „szerokie” (można też rzec „bogate” lub „ciężkie”). Chodzi tutaj o to, że potencjał inferencyjny (=znaczenie) składać się może z wielu „elementów”, jednakże nie można tych elementów mnożyć w nieskończoność w sposób dowolny, jak czynią to kontekstualiści. Nie jest to możliwe z uwagi na fakt, że w ramach normatywnego inferencjalizmu język ma społeczny charakter, a reguły inferencyjne determinujące znaczenie muszą być szeroko podzielane przez użytkowników języka. Argumentuję, że inferencjalista może więc przyznać, że znaczenie jest „szerokie” lub „bogate”, ale nie zmienia się ono przy każdej zmianie kontekstu i nie jest tak, że swój wkład w znaczenie mają niezliczone założenia tła.

Artykuł **“How Can the Inferentialist Make Room for the Distinction Between Factual and Linguistic Correctness?”** stanowi rozwiązanie pewnego problemu, przed którym staje normatywny inferencjalizm: jak uczynić miejsce dla szeroko akceptowanego rozróżnienia pomiędzy poprawnością faktualną a językową. Dla przykładu: kiedy mówię „To jest sarna” mogę popełnić dwa różne rodzaje błędu – albo mylę się co do faktów, (gdyż wspomniane zwierzę nie jest sarną, ale np. gazelą), albo mylę się co do znaczenia terminu „sarna” (np. uważam, że sarna to samica jelenia). Może się wydawać, że dla inferencjalisty wprowadzenie rozróżnienia na poprawność językową i faktualną jest niemożliwe: wszak jest to teoria holistyczna, w której znaczenia różnych wyrażen są ze sobą powiązane, a granice między językiem a światem rozmyte. W swoim artykule argumentuję jednak, że wcale tak nie jest. Demonstruję, że inferencjalista może rozumieć poprawność językową jako kwestię strukturalną – jest to pochodna odpowiedniego przyswojenia sobie roli inferencyjnej. Natomiast poprawność faktualna to sprawa jednorazowego zastosowania reguł inferencyjnych w konkretnej sytuacji. Następnie wykazuję, że poprzez połączenie kwestii poprawności językowej i faktualnej z centralnym pojęciem normatywnego inferencjalizmu – grą w wymianę racji (*game of giving and asking for reasons*) – uzyskujemy rzetelną metodę odróżniania błędów językowych od błędów faktualnych.

Osiągnięte przeze mnie wyniki można podsumować w następujący sposób:

- Określenie, kiedy i jakie intencje/pragnienia po stronie podmiotu *S* są konieczne, aby można było ów podmiot traktować jako podlegający regułom konstytutywnym dla pewnej praktyki.
- Zaproponowanie kryterium odróżniania reguł konstytutywnych centralnych od peryferyjnych oraz odrzucenie formalnego ujęcia reguł konstytutywnych na rzecz podejścia systemowego.
- Stwierdzenie, że reguły konstytutywne dla danej praktyki stanowią, w przeciwieństwie do reguł regulatywnych, zaledwie jeden z trzech poziomów – obok głębokich konwencji oraz reguł efektywności.
- Odparcie kilku popularnych argumentów przeciwko tezie, że język jest praktyką konstytuowaną i rządzoną przez reguły autentycznie normatywne.
- Pokazanie, w jaki sposób normatywny inferencjalizm może przeciwstawić się argumentom kontekstualistów – znaczenie jest co prawda dość szerokie, ale nie zmienia się wraz ze zmianą kontekstu i nie jest tak, że swój wkład w znaczenie wyrażen mają niezliczone założenia tła.
- Zademonstrowanie, w jaki sposób normatywny inferencjalizm może wyrazić dystynkcję pomiędzy poprawnością językową a faktualną oraz pokazanie, że dzięki powiązaniu kwestii poprawności z grą w wymianę racji uzyskujemy rzetelną metodę odróżniania błędów faktualnych i językowych.

Artykuły przedstawione jako osiągnięcie habilitacyjne uzyskały łącznie 30 cytowań (w tym 5 autocytowań). Są to cytowania niemal wyłącznie w renomowanych czasopismach zagranicznych takich jak a) *Topoi*, b) *Review of Philosophy and Psychology*, c) *Synthese*, d) *Acta Analytica*, e) *Sport, Ethics and Philosophy*, f) *International Journal of Philosophical Studies*, g) *Organon F*, h) *Argumenta*.

Ponadto trzy moje artykuły (“**Assessment, Scorekeeping and the Normativity of Meaning: A Reply to Kiesselbach**”, “**Rules and Games**”, “**What Does it Mean that Constitutive Rules Are in Force?**”) zostały przytoczone w *Stanfordzkiej Encyklopedii Filozoficznej* w

haśle “The Normativity of Meaning and Content”, a także zostały zacytowane przez tak uznanego badacza jak Manuel García-Carpintero (2021, 2022).

5. Informacja o wykazywaniu się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej.

W trakcie mojej kariery naukowej nawiązałem liczne kontakty z instytucjami innymi aniżeli moja Alma Mater. Przede wszystkim uzyskałem *European Philosophy of Science Association Fellowship for Young Scholars*. W ramach tego stypendium spędziłem miesiąc w *Center for Logic, Language and Cognition*, na Uniwersytecie Turyńskim (filozofia na Uniwersytecie Turyńskim posiada najwyższą ocenę, odpowiednik naszej kategorii A+; *QS World University Rankings by Subject* za rok 2023 klasyfikuje filozofię w Turynie na 45. miejscu na świecie oraz 23. w Europie). Na tamtejszym seminarium prezentowałem wstępną wersję moich rozważań dot. inferencjalizmu i zależności kontekstowej. Finalny efekt moich prac znalazł wyraz w artykule opublikowanym w *Erkenntnis*. Ponadto to właśnie tam rozpocząłem prace nad przygotowaniem projektu badawczego „Znaczenie jako użycie a eksternalizm”, który ostatecznie uzyskał finansowanie z Narodowego Centrum Nauki i aktualnie znajduje się w fazie realizacji. Część seminariów jest organizowana przez LLC w formie hybrydowej, więc nadal mam okazję uczestniczyć w nich na odległość.

Jesienią 2022 roku spędziłem miesiąc w Czechach, na Uniwersytecie w Hradec Kralove. Ten pobyt badawczy został sfinansowany z mojego grantu „Znaczenie jako użycie a eksternalizm”. W Hradcu znajduje się mały uniwersytet, jednakże jest to znakomity ośrodek badań nad inferencjalizmem. Członkowie tejże grupy badawczej realizują liczne granty oraz publikują w znakomitych czasopismach filozoficznych: *Journal of Philosophy*, *Philosophers' Imprint*, *Analysis*, *Erkenntnis*, *Mind&Language*, *Synthese*, *Pacific Philosophical Quarterly*, *European Journal of Philosophy*, *Inquiry*, *Journal of Philosophical Logic*, *British Journal for the History of Philosophy*, *Topoi*. Jestem w regularnym kontakcie z członkami tegoż zespołu (Jaroslav Peregrin, Preston Stovall, Matej Drobnák), czytamy i komentujemy nawzajem swoje manuskrypty. Sympatyzuję z pracami tej grupy koncentrującymi się na zwiększaniu atrakcyjności stanowiska inferencjalistycznego, głównie poprzez demonstrowanie, że normatywny inferencjalizm jest do pogodzenia z wynikami nauk szczegółowych (np.

psychologicznymi/kognitywistycznymi badaniami Tomasello 2014). Ta wersja inferencjalizmu różni się od ujęcia Brandoma głównie stosunkiem do nauki. Nie przyjmuję się tutaj, że normatywność jest pojęciem pierwotnym, lecz raczej wykazuje się, że jest ona efektem architektury naszego umysłu, będącej pochodną ewolucji.

Ponadto współpracuję z filozofami polskimi. Regularnie uczestniczę w seminariach Polskiego Towarzystwa Semiotycznego „Znak-Język-Rzeczywistość” (na Uniwersytecie Warszawskim); w ramach tego seminarium wygłaszałem referaty cztery razy (w latach 2016, 2017, 2019, 2020). Prezentowałem także referaty na Seminarium Pracowni Retoryki Logicznej oraz Katedry Teorii Prawa Uniwersytetu Jagiellońskiego (2018) oraz posiedzeniu PTF w Szczecinie (2015).

6. Informacja o osiągnięciach dydaktycznych, organizacyjnych oraz popularyzujących naukę lub sztukę.

Wykaz prowadzonych przeze mnie zajęć dydaktycznych:

- a) Etyka (ćwiczenia dla studentów filozofii I stopnia) 2010/11
- b) Społeczeństwo obywatelskie (konwersatorium dla studentów filozofii I stopnia) 2011/2012
- c) Etyka i kultura życia publicznego (ćwiczenia dla studentów filozofii I stopnia) 2010/11
- d) Filozofia społeczna i polityczna (ćwiczenia dla studentów filozofii I stopnia) 2012/2013, 2013/2014
- e) Krytyczne myślenie (wykład fakultatywny dla studentów filozofii I stopnia) 2016/2017, 2018/19, 2019/2020
- f) Teorie znaczenia (wykład fakultatywny dla studentów filozofii I stopnia) 2018/19, 2019/2020
- g) Critical Thinking (wykład w jęz. angielskim dla studentów programu Erasmus) 2021/2022, 2022/2023
- h) Analityczna filozofia języka (wykład fakultatywny dla studentów filozofii I stopnia) 2021/2022
- i) Wstęp do filozofii (ćwiczenia dla studentów kognitywistyki I stopnia) 2021/2022, 2022/2023
- j) Filozofia z elementami logiki (ćwiczenia dla studentów psychologii) 2021/2022, 2022/2023

Ponadto w roku akademickim 2021/2022 pełniłem funkcję opiekuna roku dla studentów I roku filozofii I stopnia oraz I roku II stopnia. W roku akademickim 2022/2023 pełnię funkcję opiekuna roku dla studentów II roku filozofii I stopnia oraz II roku II stopnia.

7. Oprócz kwestii wymienionych w pkt. 1-6, wnioskodawca może podać inne informacje, ważne z jego punktu widzenia, dotyczące jego kariery zawodowej.

Występowałem na do tej pory (11 lipca 2023) z referatem na dziewięciu międzynarodowych konferencjach naukowych. Prezentowałem także wyniki swoich badań na dziewięciu konferencjach krajowych. Ponadto, abstrakt mojego wystąpienia został zaakceptowany na *XII Polski Zjazd Filozoficzny* (11-16 września 2023).

Występowałem w charakterze recenzenta dla wielu renomowanych czasopism naukowych:

- *Philosophical Studies*,
- *Mind & Language*,
- *Acta Analytica* (x2),
- *Philosophia. Philosophical Quarterly of Israel*,
- *Semiotica*,
- *Argumenta. Journal of the Italian Society for Analytic Philosophy*,
- *Poznań Studies in the Philosophy of Sciences and Humanities*.

Recenzowałem także wnioski grantowe w Polsce oraz za granicą:

- Czech Science Foundation (Grantová agentura České republiky) – recenzent zewnętrzny (2020)
- Narodowe Centrum Nauki – członek panelu ekspertów w konkursach OPUS i PRELUDIUM (2022)
- Program małych grantów IFiS PAN - recenzent zewnętrzny

Dwa z moich wniosków grantowych uzyskały pozytywne opinie i zostały zakwalifikowane do finansowania:

a) Program: Sonata 10

Tytuł projektu: „Próba stworzenia interpretacji tezy o normatywności znaczenia z wykorzystaniem kategorii reguł konstytutywnych”

Nr projektu: UMO-2015/19/D/HS1/00968

Przyznane finansowanie: 195 000zł

Czas realizacji: 3.10.2016 do 2.10.2018

Wymiernym efektem realizacji tego projektu są cztery artykuły **“What Does it Mean that Constitutive Rules Are in Force?”**(*Argumenta. Journal of the Italian Society for Analytic Philosophy*), **“Rules and Games”** (*Philosophia. Philosophical Quarterly of Israel*), **“Genuinely Constitutive Rules”** (*Organon F*), oraz **“Rules, Practices, and Assessment of Linguistic Behaviour”** (*Theoria*).

b) Program: Opus 21

Tytuł projektu: „Znaczenie jako użycie a eksternalizm”

Nr projektu: UMO-2021/41/B/HS1/00187

Przyznane finansowanie: 511 241zł

Planowany czas realizacji: 36 miesięcy

Projekt „Znaczenie jako użycie a eksternalizm” jest w fazie realizacji. Do tej pory wymiernym efektem tego projektu jest publikacja artykułu **“How can the inferentialist make room for the distinction between factual and linguistic correctness?”** w renomowanym czasopiśmie *Inquiry*. Jest to grant zespołowy, do pracy w tym projekcie został zatrudniony Post-doc. Komisja konkursowa pod moim kierownictwem, spośród 10 kandydatów, wybrała na to stanowisko dra Aleksandra Domosławskiego (MPhil University of Oxford, PhD University of Leeds).

Poza artykułami składającymi się na osiągnięcie habilitacyjne opublikowałem po uzyskaniu stopnia doktora kilka innych prac. Są to trzy artykuły w języku polskim:

- a) „Czy Epistemologia Cnót pomoże nam rozwiązać problem Gettier’a” (argumentuję w nim na rzecz tezy, że jeśli lekko zmodyfikujemy koncepcję wiedzy E. Sosa, to poradzi sobie ona całkiem skutecznie z przykładami podawanymi przez Gettier’a, Goldmana oraz Chisholma).
- b) “Preskryptywna eksplikacja tezy o normatywności znaczenia i trudności z nią związane (artykuł ten w dużej mierze pokrywa się z jednym z rozdziałów mojej rozprawy doktorskiej, omawiam w nim argumenty za tezą, że normatywności znaczenia nie należy rozumieć na sposób preskryptywny).
- c) “Ekstremizm polityczny w ujęciu Quassima Cassama” (omawiam świeżą koncepcję ekstremizmu jako zjawiska głównie psychologicznego, a nie ideologicznego czy związanego ze stosowaniem ekstremalnych metod oraz argumentuję, że posiada ona pewne istotne zalety teoretyczne).

Artykuły a) oraz b) ukazały się w czasopiśmie *Hybris*, natomiast artykuł c) w *Sensus Historiae*.

Ponadto opublikowałem także recenzje trzech książek:

- a) Richard M., *Meanings as Species*, Oxford: Oxford University Press, 2019.
- b) Haukioja J. (ed.), *Advances in Experimental Philosophy of Language*, London, New York: Bloomsbury Academic, 2015,
- c) Burgess A. and Sherman B. (eds.), *Metasemantics: New Essays on the Foundations of Meaning*, Oxford University Press, 2014.

Recenzje a) oraz b) ukazały się w bardzo prestiżowym *The Philosophical Quarterly*, natomiast recenzja b) w dobrym czasopiśmie *Dialectica*.

Bibliografia

- Brandom, R. (1994). *Making it Explicit: Reasoning, Representing, and Discursive Commitment*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Brandom, R. (2000). *Articulating Reasons: An Introduction to Inferentialism*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- García-Carpintero M. (2022). “Games, Artworks, and Hybrids”. E. Terrone & V. Tripodi (eds.), *Being and Value in Technology*, Palgrave Macmillan, pp. 187-217.

- García-Carpintero, M. (2021). “How to Understand Rule-Constituted Kinds”. *Review of Philosophy and Psychology*, DOI: 10.1007/s13164-021-00576-z
- Glüer, Wikforss and Ganapini, “The Normativity of Meaning and Content”, *The Stanford Encyclopedia of Philosophy*, Edward N. Zalta & Uri Nodelman (eds.), <https://plato.stanford.edu/archives/win2022/entries/meaning-normativity/>
- Hlobil, U. (2015). “Anti-Normativism Evaluated.” *International Journal of Philosophical Studies* 23 (3), pp. 376–395. doi:10.1080/09672559.2015.1042398.
- Kiesselbach, M. (2014). The normativity of meaning: from constitutive norms to prescriptions. *Acta Analytica*, 29, pp. 427–440.
- Kiesselbach, M. (2020). “On Being Bound to Linguistic Norms. Reply to Reinikainen and Kaluziński”, *International Journal of Philosophical Studies*, <https://doi.org/10.1080/09672559.2020.1782561>
- Marmor, A. (2009). *Social conventions: From language to law*. Princeton: Princeton University Press.
- Peregrin, J. (2012). “Inferentialism and the Normativity of Meaning”, *Philosophia* 40, pp. 75-97.
- Peregrin, J. (2014). *Inferentialism. Why Rules Matter?* London: Palgrave Macmillan.
- Roversi, C. (2014). “Conceptualizing Institutions”. *Phenomenology and the Cognitive Sciences* 13 (1): pp. 201–15. <https://doi.org/10.1007/s11097-013-9326-y>
- Sellars, W. (1953). “Inference and Meaning.” *Mind* 62, pp. 313-38.
- Sellars, W. (1956), “Empiricism and the Philosophy of Mind.” *Minnesota Studies in the Philosophy of Science* 1, pp. 253-329.
- Sellars, W. (1974). “Meaning as Functional Classification.” *Synthese* 27, pp. 417-437.
- Sellars, W. (2007). *In the Space of Reasons*, ed. K. Scharp and R. Brandom. Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press.
- Tomasello, M. (2014). *A Natural History of Human Thinking*, Harvard University Press.
- Whiting, D. (2006). “Conceptual Role Semantics”. *The Internet Encyclopedia of Philosophy*, J. Fieser and B. Dowden (eds.). <http://www.iep.utm.edu/c/conc-rol.htm>

.....
 (podpis wnioskodawcy)